

Dalton handboek

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Waarom Daltononderwijs! Onze visie en missie	5
Geschiedenis van Waterland	5
Missie:	5
Visie:.....	5
Daltononderwijs voor de leerlingen van Waterland.....	5
De rol van de daltonleerkracht	7
De betrokkenheid van onze dalton ouders.....	7
Dalton kernwaarde: vrijheid en verantwoordelijkheid.....	8
Eigen werk op talent en eigen werk op hiaat	8
Eigen werk op talent: Het eigen weggetje	8
Eigen werk op hiaat: Het oefenweggetje.....	8
Leerling doelenkaart rekenen	8
Inschrijven voor instructie	9
Flexibele werkplekken	9
Huishoudelijke taak, de zorgtaak.....	9
Leerlingenraad	10
Nakijken, kind of leerkracht?	10
Daltonkernwaarde: zelfstandigheid.....	11
Kleuren van de dag	11
Dagrooster en weekrooster in kwartieren	11
De taak: planbord en weekplanning	11
Het planbord bij de kleuters	11
De weekplanning.....	12
Werken met uitgestelde aandacht	12
Daltonkernwaarde: samenwerken	14
Vormen van samenwerken	14
Maatjes en maatjesklassen.....	14
Coöperatieve werkvormen	15
Tutorlezen	16
Het team, verbeterbord.....	16
Project Dalton, samenwerking met het Dalton College	16
Dalton lerend netwerk.....	17
Daltonkernwaarde: effectiviteit.....	18
De inloop.....	18

Bord in de klas.....	18
Kwartierenrooster.....	19
Jaarbord Stichting Leerkraft	19
Gezamenlijk lesontwerp	19
Daltonkernwaarde: reflectie	20
Reflectiemomenten gedurende de dag	20
Reflectie op het bord in de klas en op de weekplanning.....	20
Portfolio	21
Portfoliogesprekken.....	21
De trotsmuur.....	22
Kwink van de week	22
Lesbezoek en feedback	22

Inleiding

Bij ons op school werken we vanuit de vijf kernwaarden van het daltononderwijs: Vrijheid en verantwoordelijkheid, zelfstandigheid, samenwerken, reflectie en effectiviteit. In dit daltonhandboek staat beschreven hoe ons team, van daltonbasisschool Waterland, invulling geeft aan het daltononderwijs.

Dit daltonhandboek is in de eerste plaats geschreven voor onze teamleden, invalleerkrachten, stagiaires en voor de ouders van onze school. Daarnaast ook voor ouders die overwegen hun kind bij ons op school aan te melden.

In de tweede plaats is het plan geschreven voor onderwijsinstanties zoals: het bestuur van De Haagse Scholen, de Nederlandse Daltonvereniging, de onderwijsinspectie en andere daltonscholen binnen en buiten onze stichting.

Zowel in de schoolgids als in het schoolplan staan beschrijvingen van ons daltononderwijs. In ons schoolplan is verwoord wat onze visie is op het onderwijs op onze school en hoe wij aan deze visie invulling gaan geven de komende vier schooljaren. Onze schoolgids bevat noodzakelijke informatie over onze school, het onderwijs en het pedagogisch klimaat dat wij nastreven. In de schoolgids, die te vinden is op onze website, worden de uitgangspunten van ons daltononderwijs kort beschreven.

Wij vinden het belangrijk om de daltonontwikkeling in onze school praktisch te beschrijven. Dit daltonhandboek is een weergave van de afspraken die met elkaar zijn gemaakt en geeft de ontwikkeling van ons daltononderwijs weer. Daltononderwijs ontwikkelt zich voortdurend waardoor de inhoud van dit daltonhandboek dynamisch zal zijn.

De daltoncoördinator bewaakt samen met de directie, schoolcoaches en het team de kwaliteit van ons daltononderwijs. Het werken met Stichting Leerkracht heeft ons de afgelopen jaren meer richting gegeven over hoe wij dit samen met het team kunnen organiseren. Daarbij maken wij gebruik van kwaliteitskaarten. In deze kwaliteitskaarten staan de gemaakte afspraken duidelijk beschreven. Leerkrachten zijn eigenaar van een kwaliteitskaart en wij zorgen ervoor dat de kwaliteitskaarten regelmatig met het team worden besproken tijdens zogenoemde verbindingssessies. In dit daltonhandboek zal regelmatig verwezen worden naar de bijbehorende kwaliteitskaarten. Dit laten wij zien door een plaatje van ons logo, de kwaliteit van Waterland.

Wij hopen dat u na het lezen van ons daltonhandboek een goed beeld heeft van hoe wij ons daltononderwijs hebben ingericht.

Veel plezier met het lezen van ons Daltonhandboek.
Namens het team van daltonbasisschool Waterland

Waarom Daltononderwijs! Onze visie en missie

Geschiedenis van Waterland

Daltonbasisschool Waterland is in augustus 1998 opgericht in de wijk Leidschenveen, een Vinexwijk in van Den Haag. Wij zijn gestart in een schoolgebouw samen met de vier basisscholen die in Leidschenveen werden opgestart. Wij groeiden snel en binnen een paar jaar gingen wij naar ons eigen gebouw aan het Eendenplein.

Vanaf de oprichting is daltononderwijs aan onze leerlingen aangeboden. De keus daarvoor is gemaakt in de aanloop naar de oprichting van deze school door het toenmalige bestuur en de beoogde directeur. De school werd opgestart door een klein team met veel expertise op het gebied van daltononderwijs. Het lidmaatschap van de Nederlandse Dalton Vereniging is in 1999 aangevraagd en na een periode van scholing en ontwikkeling heeft onze school op 26 april 2004 haar eerste certificatie als officiële daltonschool ontvangen.

Vanaf dat moment heeft de school een enorme groei in leerlingenaantal en ontwikkeling doorgemaakt. Met tweemaal een positief advies van de visitatiecommissie is onze school aan de slag gegaan met de diverse aanbevelingen om de ontwikkeling van ons daltononderwijs op peil te houden. Het leerlingenaantal is wat afgenomen, maar onze ontwikkeling op het gebied van de daltonkernwaarden heeft zich voortgezet.

Missie:

Op daltonbasisschool Waterland staan de basisprincipes van dalton centraal. Verantwoordelijkheid, zelfstandigheid en samenwerking zijn daarbij kernwaarden voor persoonlijke ontwikkeling van leerlingen en de pijlers voor de onderlinge betrekkingen tussen leerlingen, leerkrachtenteam en ouders.

Door de daltonkernwaarden te ontwikkelen bij onze leerlingen, zorgen we ervoor dat zij aan het einde van de schoolperiode met omvangrijke kennis en vaardigheden hun passende stap zetten naar het voortgezet onderwijs. Zij zijn dan zelfstandige kinderen die eigenaarschap tonen over hun leerproces, hebben een nieuwsgierige, open houding en zien hierbij de meerwaarde van samenwerken met anderen om hen heen.

Visie:

Het is onze visie om de leerlingen van Daltonbasisschool Waterland eigenaarschap over hun leerproces mee te geven. Dit is iets dat wij zowel binnen de cognitieve vakken als bij de sociaal emotionele vorming vooropstellen.

In ons aanbod is eigenaarschap het sleutelwoord voor zowel leerling als leerkracht. Het gaat om de concrete handelingen en processen die we omschrijven bij de daltonkernwaarden.

Daltononderwijs voor de leerlingen van Waterland

Onze school streeft ernaar een leer- en leefklimaat te scheppen waarin respect voor anderen voorop staat. Wij zijn ons er nadrukkelijk van bewust dat er verschillen zijn tussen onze leerlingen. Deze verschillen zijn ons uitgangspunt binnen ons onderwijs en vormen het uitgangspunt voor de organisatie van de school en het onderwijsprogramma. Dat betekent differentiatie op leerniveau, leertempo, belangstelling en het gebruik van verschillend

werkvormen. Geen standaardnorm, maar onderwijs op maat. Al deze beschreven kenmerken maken dat wij gekozen hebben voor de daltonwerkwijze. Dit vraagt naast een grote inzet van het team ook actieve betrokkenheid van alle ouders en leerlingen.

Hieronder beschrijven we in het kort hoe ons Daltononderwijs binnen de kernwaarden een plek krijgt:

1. Vrijheid en verantwoordelijkheid

Vrijheid is aan grenzen gebonden. Daarom spreken we van vrijheid in gebondenheid. Er wordt gehandeld vanuit het vertrouwen in de leerlingen en dat vertrouwen dient wederzijds te zijn. Vrijheid is essentieel voor de ontplooiing van de mens. De Leerling moet leren die vrijheid te hanteren.

Voor onze leerlingen is het leren omgaan met vrijheid en verantwoordelijkheid een proces dat langzaam verloopt. De school zal in een geleidelijk tempo het kind vertrouwd moeten maken. De spelende kleuter en de twaalfjarige schoolverlater zullen ieder op hun eigen manier met die vrijheid en verantwoordelijkheid omgaan.

De vrijheid wordt gebonden door de opdracht en de afgesproken taken, maar ook door de verantwoordelijkheid te dragen en verantwoording te geven. Een leerling is vrij te kiezen welke zelfstandige taak hij op welk moment doet en in welke volgorde. Hij kiest zelf de hulpbronnen en of hij het samen of alleen doet.

2. Zelfstandigheid

Het beginsel van de zelfstandigheid sluit aan bij het gegeven dat leerlingen actief en ontdekkend bezig willen zijn. Een belangrijk onderdeel van de lesweek is het zelfstandig werken. De taken bieden ruimte om zelf te ontdekken en zelfstandig na te denken. We leren onze kinderen een week te plannen. We leren de kinderen te vragen om hulp en extra instructie bij onderwerpen die ze nog niet goed begrijpen.

3. Samenwerken

Het is juist deze kernwaarde waarin het duidelijkst de levensechtheid van het daltononderwijs te herkennen is. In de maatschappij komt het samenwerken terug in het samen spelen, teamsport en het werken binnen teamverband. Leren op Waterland doe je niet alleen. Op onze school krijgen de leerlingen regelmatig de gelegenheid om met en van elkaar te leren door samen te werken met hun maatje, met een andere klasgenoot of leerlingen uit de maatjesklas door opdrachten samen te maken en samen tot oplossingen te komen.

4. Effectiviteit en doelmatigheid

Het daltononderwijs is gericht op een effectieve inzet van tijd, menskracht en middelen. Het belangrijkste onderdeel om dit in te zetten is de weekplanning. De leerlingen werken middels eigen werk op de weekplanning op eigen niveau of op tempo gedifferentieerd. Zo geeft de leerling voor een deel invulling aan zijn eigen ontwikkeling en is de weekplanning op maat. De leerkrachten richten de leeromgeving zo in dat er effectief gewerkt kan

worden. Er wordt gebruik gemaakt van doelgerichte instructie en een gedifferentieerd lesaanbod.

5. Reflectie

Het kritisch bekijken van onderwijskundige ontwikkelingen en inzichten is een basishouding op onze daltonschool. Iedere leerkracht reflecteert op de praktijk en het handelen in de klas. Om te leren van ervaringen is reflectie cruciaal. De leerlingen stellen zichzelf een doel en reflecteren op hun eigen werk, gemaakte doelstellingen, hun gedrag en keuzes die ze maken. In de lessen neemt de leerkracht de tijd om zowel de lesstof als de daltonkernwaarden te evalueren.

De rol van de daltonleerkracht

Vanuit onze maatschappelijke taak leren we de kinderen de kennis en vaardigheden aan die in de kerndoelen benoemd zijn. Daarnaast streven we doelen na die voortvloeien uit onze daltonvisie. Denk in dit verband aan burgerschapsvaardigheden en 21-eeuwse vaardigheden. Er zijn doelen die te maken hebben met de daltonkernwaarden: leren om zelfstandig te werken, samen te werken en te reflecteren. Maar de school is ook een plek waar kinderen mogen leren wat ze zelf willen leren. Dan gaat het om het persoonlijk belang van onderwijs en het ontdekken van eigen voorkeuren, interesses en talenten. Een daltonleerkracht leidt dit gehele proces waar nodig en begeleidt het waar dat kan.

Het daltononderwijs van een school laat zich maar voor een deel vastleggen in afspraken. Het belangrijkste is en blijft altijd de houding van de leerkracht en zijn of haar handelen. Dalton vraagt een bepaalde houding ten opzichte van leerlingen en ten opzichte van het onderwijs. Een houding die zich erdoor kenmerkt dat je bijvoorbeeld leerlingen geen oplossingen geeft, dat je ze stimuleert zelf na te denken over problemen, dat je oog hebt voor werkvormen die samenwerking bevorderen, dat je hier en daar een stapje terug wilt doen om je leerlingen de gelegenheid te bieden om zelf verantwoordelijkheid te dragen.

Alle kernwaarden passen wij toe binnen ons onderwijs aan onze leerlingen, maar ook binnen het handelen op leerkracht niveau. Zo krijgen de leerkrachten de vrijheid en verantwoordelijkheid om binnen de thema's de ontwikkeling van de school samen vorm te geven. Ook gaan onze collega's regelmatig bij elkaar op lesbezoek en geven elkaar feedback.

De betrokkenheid van onze dalton ouders

Wij willen ouders betrekken bij het werken volgens onze daltonkernwaarden. Iedere ochtend krijgen ouders van de leerlingen van groep 1 t/m 4 tijdens het inlooptmoment de gelegenheid om in de klas te kijken hoe dalton in de praktijk werkt. Kinderen kunnen aan hun ouders laten zien hoe ze aan hun taken werken en hoe de dingen in de klas georganiseerd zijn. Twee keer per jaar is er een gespreksronde over de voortgang en ontwikkeling van de leerling. Het gesprek wordt gevoerd door de leerling, ouder en leerkracht. Daarnaast houden we de ouders op de hoogte van onze daltonontwikkelingen via onze nieuwsbrief, het Waterlandjournaal.

Dalton kernwaarde: vrijheid en verantwoordelijkheid

Vanuit vertrouwen leren we onze leerlingen omgaan met vrijheid en verantwoordelijkheid. Leerkracht en leerling maken samen afspraken en voeren coachgesprekken, met als doel dat de leerling zelf inziet wat hij nodig heeft om een taak te kunnen doen. Het leren omgaan met deze vrijheid gaat stap voor stap.

Eigen werk op talent en eigen werk op hiaat

“Op daltonscholen wordt geprobeerd het onderwijs te personaliseren. Het onderwijs wordt afgestemd op de behoeften van kinderen, maar ook dat het kind geleerd wordt om mee te denken en mee te beslissen over zijn eigen leren en over het onderwijs dat daarvoor ingericht moet worden. Dat betekent dat we kinderen vragen: wat en waarom hij gaat leren, hoe hij gaat leren en welke keuzes hij daarbij wil maken.” (blz. 142 uit Dalton LEF)

Vanuit deze quote zijn wij met het team aan de slag gegaan om het eigen werk bij ons op school meer passend te maken.

Eigen werk op talent: Het eigen weggetje

Tijdens een studiedag en diverse werksessies heeft het team met elkaar het “eigen weggetje” ontwikkeld. We wilden meer eigenaarschap bij de leerlingen voor het eigen werk. Binnen het zorgen voor meer eigenaarschap is het wel belangrijk dat er vrijheid in gebondenheid is. Voor deze gebondenheid hebben we gekozen voor een “eigen weggetje” formulier waarbij de leerlingen stapsgewijs vormgeven aan wat ze willen leren en welke doelen ze willen behalen. Op deze manier krijgen de leerlingen bij ons op school de vrijheid om hun nieuwsgierigheid naar nieuwe dingen om te zetten in leren op school en zo hun talenten te ontwikkelen.

Eigen werk op hiaat: Het oefenweggetje

Het oefenweggetje geeft de leerlingen de kans om doelgericht te werken aan een leerdoel. Samen met de leerkracht wordt besproken aan welk leerdoel de leerling wil werken. Tijdens dit gesprek wordt besproken wat de leerling nog moeilijk vindt of waar nog extra tijd voor automatiseren nodig is. De leerling maakt hier een beschrijving van op het “oefenweggetje”.

Een beschrijving van de manier waarop wij werken met het eigen werk staat beschreven in de kwaliteitskaart: Eigen werk (zie bijlage 1)

Leerling doelenkaart rekenen

We werken met de leerlingen steeds meer gepersonaliseerd, waarbij leerlingen nog meer eigenaar worden van hun leerproces. Wanneer leerlingen meer inzicht krijgen in de doelen, kunnen ze beter meedenken wat nodig is om deze doelen te bereiken.

Tijdens het invoeren van de nieuwe methode voor rekenen hebben we ervoor gekozen om een start te maken om meer te gaan werken vanuit leerdoelen. Vanaf groep 5 werken we met een leerling doelenkaart rekenen. Met behulp van de leerling doelenkaart rekenen

proberen we de focus te verleggen van het af hebben van de taak naar het behalen van de lesdoelen.

Een beschrijving van de manier waarop wij werken met de leerling doelenkaart rekenen staat beschreven in de kwaliteitskaart: Leerling doelenkaart rekenen (zie bijlage 2)

Inschrijven voor instructie

Bij ons op school leren we onze leerlingen verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leerproces. We geven ze inzicht in hun voortgang op de lesdoelen door middel van de leerling doelenkaart rekenen. Daarnaast vinden we het belangrijk dat zij zelf de verantwoordelijkheid nemen om, indien nodig, extra instructie te volgen. Vanaf groep 6 kunnen de leerlingen zich inschrijven op een (reken)instructie.

In groep 6 is het inschrijven van deze instructie nog gebonden aan het doel van de les. Het inschrijven op instructie gebeurt op vaste momenten op de dag. Vanaf groep 7 kunnen de leerlingen per vakgebied en leerdoel aangeven voor welke instructie zij zich die week willen inschrijven. Ze schrijven zich in op het instructiebord en geven dit zelf aan op hun kwartieren rooster.

Een beschrijving van de manier waarop wij werken met inschrijven op instructie staat beschreven in de kwaliteitskaart: Inschrijven op instructie (zie bijlage 3)

Flexibele werkplekken

Onze leerlingen hebben de vrijheid om zelf een keuze te maken op welke plek zij willen werken. Dit geeft de leerlingen de mogelijkheid om een werkplek te kiezen die past bij de behoefte om samen te werken of alleen te werken of past de geplande taak. Binnen het lokaal mogen zij kiezen aan welke tafel zij werken. Dit kan een leerling tafel zijn, maar ook een groepstafel of een samenwerktafel. Ook hebben zij de keuze om op de gang te werken. Ze maken dit kenbaar door hun gangpasje op te hangen. Er mogen maximaal vier leerlingen per groep op de gang. Op de gang zijn er samenwerkplekken en stille werkplekken. Daarnaast beschikken sommige groepen over twee lokalen in verband met de groepsgrootte. Deze lokalen worden beide ingezet voor instructies, maar geeft de kinderen daarnaast de mogelijkheid om een passende werkplek te kiezen.

Huishoudelijke taak, de zorgtaak

Bij de zorgtaak leren leerlingen verantwoordelijkheid te dragen voor de gebruikte materialen en hun leeromgeving. In iedere groep hangen de zorgtaken duidelijk zichtbaar in de klas. Bij de groepen 1/2 is dit zichtbaar onderaan het planbord. De betreffende leerlingen zijn die week verantwoordelijk voor het uitvoeren van de zorgtaak die hen is toegewezen. Bij de andere groepen hangt er een overzicht met de zorg taken en namen.

Leerlingenraad

Onze leerlingenraad bestaat uit enthousiaste vertegenwoordigers, welke zijn gekozen door leerlingen van daltonbasisschool Waterland. Zij zetten zich in voor een goede en prettige gang van zaken op school. Het gaat om leerlingen uit de groepen 6 tot en met 8. Uit elke groep zijn 2 leerlingen vertegenwoordigd. Halverwege groep 5 zijn de verkiezingen voor nieuwe leden uit groep 6.

De leerlingenraad heeft regelmatig een werksessie over onderwerpen die voor alle leerlingen van belang zijn, zoals: het rondleiden van nieuwe ouders tijdens de kennismakingsochtenden en de open dag, inspraak in een nieuw schoolplein of de organisatie van feesten of projecten. Het is noodzakelijk dat de school luistert naar hetgeen dat leeft onder de leerlingen. De leerlingenraad vraagt aan alle groepen van de school om punten in te brengen, ook de directie kan onderwerpen op de agenda zetten. Alle activiteiten die de leerlingenraad organiseert worden voor- en nabesproken. Er wordt aan de hand van een verbeterbord vergaderd, hierbij is altijd een leerkracht aanwezig.

Een beschrijving van de manier waarop wij werken met de leerlingenraad staat beschreven in de kwaliteitskaart: Leerlingenraad (zie bijlage 4)

Nakijken, kind of leerkracht?

Wij hechten grote waarde aan het zelf corrigeren door de kinderen. Dit geldt zowel voor de opdrachten die binnen de taak worden gedaan als voor de opdrachten daarbuiten.

Door de komst van de Chromebooks vanaf groep 5, waarbinnen vele taken worden gemaakt, wordt er gelijk een terugkoppeling gegeven tijdens het maken van de taken. Hierdoor kan het kind gelijk zelf bepalen of het te behalen lesdoel behaald is. Het heeft een duidelijk leereffect, omdat het kind bij het maken van een fout zich meteen zal afvragen hoe deze fout kon ontstaan. Ook leren ze om hulp en uitleg te vragen wanneer ze merken dat er veel fouten zijn gemaakt

Daltonkernwaarde: zelfstandigheid

Binnen het daltononderwijs wordt het zelf naar oplossingsmethoden zoeken, het zelf leren problemen op te lossen en het zelf opdrachten uitvoeren gestimuleerd.

Vanaf de dag dat de leerlingen bij ons op school komen, wordt er gewerkt aan de ontwikkeling van de zelfstandigheid van de leerlingen. De kinderen worden uitgedaagd hun taken zelf tot een goed einde te brengen. Deze manier van werken stimuleert het probleemoplossend denken van het kind. De leerkracht onderzoekt steeds wat het kind nodig heeft om iets specifiek te kunnen leren. De rol van de leerkracht is het begeleiden en coachen van het kind, het initiatief blijft zoveel mogelijk bij de kinderen.

Kleuren van de dag

In alle groepen wordt gewerkt met dezelfde dagkleuren. Deze hangen duidelijk zichtbaar in de groepen. De leerlingen gebruiken deze dagkleuren om een taak te plannen of aan te geven wanneer de taak voltooid is.

Bij ons op school gebruiken we de volgende dagkleuren:

maandag = rood

dinsdag = geel

woensdag = groen

donderdag = bruin

vrijdag = blauw

Dagrooster en weekrooster in kwartieren

In de groepen 1 en 2 wordt gewerkt met dagritmekaarten. Deze dagritme kaarten zijn gemaakt met foto's van de leerlingen uit de groep.

In de groepen 3 t/m 8 wordt gewerkt met het kwartieren rooster. Het werken met het kwartierenrooster geeft de leerlingen meer tijdsbesef en inzicht in wat er van hen verwacht wordt. Het helpt onze leerlingen om de taken van de weekplanning in te plannen. De verschillende kleuren in het rooster geven de leerlingen meer inzicht in welke tijd zij per dag of week kunnen inplannen voor zelfstandig werken. Op het kwartierenrooster maken we gebruik van de volgende kleuren: Donkerblauw is instructie, lichtblauw is zelfstandig werken en groen is een gezamenlijke activiteit met de klas.

In groep 3 betreft het kwartierenrooster een dagrooster. In groep 4 maken we de overgang naar een half weekrooster. Vanaf groep 5 werken we met een weekrooster. De leerlingen van groep 7 en 8 krijgen een weekrooster uitgeprint zodat ze de instructie hier zelf op kunnen schrijven. In de groepen 3 en 4 wordt de tijd aangegeven met een analoge klok en vanaf groep 5 is dit door middel van de digitale tijd.

De taak: planbord en weekplanning

Het planbord bij de kleuters

Op daltonbasisschool Waterland wordt al een aantal jaar gewerkt met het planbord bij de

kleutergroepen. Het planbord voor de kleuters is ontwikkeld om de zelfstandigheid van de leerlingen te ontwikkelen. Het planbord geeft zowel voor de leerkrachten als voor de leerlingen structuur en een goed overzicht van de week. De leerlingen plannen zelf een taak, voeren deze uit en geven zelf aan dat de taak af is. Het planbord ontwikkelt daarnaast het tijdsbesef en het geeft ruimte om met de leerlingen te reflecteren. Door de symbolen is er een duidelijk overzicht van welke taken gedaan moeten worden en de hoeveelheid leerlingen die daaraan mee kunnen doen.

In schooljaar 2021/2022 hebben we het planbord uitgebreid met een aantal onderdelen, zodat het voor de leerlingen overzichtelijk is wat er van hen verwacht wordt. De kleuren van de dag en de dagritme kaarten hangen duidelijk zichtbaar bij het planbord. Daarnaast hebben we het planbord uitgebreid met: keuzewerk, zorgtaken, maatjes en talent.

Een beschrijving van de manier waarop wij werken met het planbord van de kleuters staat beschreven in de kwaliteitskaart: Planbord (Zie bijlage 5)

De weekplanning

Elke week krijgen de leerlingen van groep 3 t/m 8 een weekplanning. De weekplanning is bedoeld als hulpmiddel om de leerlingen zelfstandig hun werk in een week in te plannen.

De weekplanning is opgebouwd uit:

Doel en reflectie: De leerlingen noteren het daltondoel van het bord in de klas, bij welke kernwaarde het doel hoort en ze schrijven een (persoonlijke) actie op. Aan het einde van de week reflecteren ze op hun eigen actie, het werken met hun maatje en bedenken ze een nieuwe actie voor volgende week.

Eigen werk: Hier vult de leerling in wat ze deze week inplannen voor het “eigen weggetje”, het “oefen weggetje” en het overige “eigen werk”.

Taakwerk: Dit is het basiswerk voor elke leerling. Hierop staan de instructiemomenten en de taken die die week zelfstandig moeten worden gemaakt.

Reflectie: Onderaan de weekplanning staan enkele reflectie vragen.

De leerlingen plannen op maandag de taken in. Ze gebruiken hierbij het kwartieren rooster, zodat ze weten hoeveel tijd ze voor zelfstandig werken hebben per dag.

Een beschrijving van de manier waarop wij werken met de weekplanning staat beschreven in de kwaliteitskaart: weekplanning (zie bijlage 6)

Werken met uitgestelde aandacht

In iedere groep wordt met uitgestelde aandacht gewerkt. In alle lokalen hangt een stoplicht. Op het stoplicht zijn de kleuren groen, oranje en rood te zien. De leerkracht geeft aan het begin van het zelfstandig werken aan op welke kleur het stoplicht staat. De afspraken rondom de kleuren van het stoplicht hangen tevens in ieder lokaal.

De betekenis van de kleuren is als volgt:

Rood: Je werkt alleen, de leerkracht mag niet gestoord worden, je zoekt zelf een oplossing.

Oranje: Je werkt alleen of samen, de leerkracht mag niet gestoord worden, je mag met een klasgenoot overleggen (fluisterstem).

Groen: Je werkt alleen of samen, je mag de leerkracht of een klasgenoot om hulp vragen.

Een beschrijving van de manier waarop wij werken met uitgestelde aandacht staat beschreven in de kwaliteitskaart: Uitgestelde aandacht (zie bijlage 7)

Daltonkernwaarde: samenwerken

Samenwerken is een kernwaarde die je altijd zult tegenkomen. Wanneer je prettig kunt samenwerken zul je meer van elkaar leren.

We leren onze leerlingen op verschillende manieren samen te werken, zodat de leerlingen actiever worden betrokken bij het eigen leerproces en het leerproces van klasgenoten. Het draagt ook bij aan het ontwikkelen van de communicatieve vaardigheden en het respecteren van een andere mening. Het sociale aspect is daarbij erg belangrijk. De leerlingen moeten zich veilig voelen, anders wordt het samenwerken belemmerd.

De leerlingen werken op verschillende niveaus samen. Dit wordt op leerlingniveau gedaan binnen de groep met een maatje of in de tafelgroep. Op schoolniveau wordt dit ingezet door middel van groepsdoorbroken activiteiten, tutorleren of activiteiten met de maatjesklas.

Naast het samenwerken door leerlingen wordt er op schoolniveau ook samengewerkt door de leden van het team van Waterland. Dit doen we met behulp van ons verbeterbord.

Het samenwerken tussen leerlingen kent op dit moment twee vormen: samenwerken en samenwerkend leren.

Vormen van samenwerken

Samenwerken:

- De leerlingen werken samen met een maatje gedurende (vastgestelde) activiteiten op de weekplanning.
- De leerlingen werken samen met een zelfgekozen klasgenoot aan dezelfde, uitgekozen activiteit.

Samenwerkend leren:

- De leerkracht zorgt voor situaties binnen de lessen waarop leerlingen van en met elkaar leren.
- De leerkracht zet een aantal keer per week coöperatieve werkvormen in.
- Leerlingen nemen zelf het initiatief om samen te werken met klasgenoten van wie ze iets kunnen leren.
- Leerlingen zijn voor de meeste vakgebieden op de hoogte van de kwaliteiten van hun klasgenoten.
- Er worden gedurende het schooljaar groepsdoorbroken activiteiten georganiseerd.

Maatjes en maatjesklassen

Op onze school wordt het werken met maatjes op twee manieren ingezet. Het werken met een maatje in de eigen klas en het werken met een maatjesklas.

Maatje in de klas:

Elke week zorgt de leerkracht dat de leerlingen een ander maatje hebben in hun groep. Op de weekplanning staan iedere week een aantal taken die uitgevoerd dienen te worden met hun maatje.

Dit heeft tot doel dat iedereen een keer met elkaar samenwerkt en dat de leerlingen elkaar helpen. De leerlingen worden zich bewust van elkaars verschillen en leren daarmee om te gaan om zodoende respect te creëren voor elkaar.

De maatjesklas:

Elk schooljaar worden er twee groepen aan elkaar verbonden en zij zijn voor het gehele jaar maatjesgroepen. Dit heeft tot doel dat de hogere groepen verantwoordelijkheidsbesef krijgen en voor de lagere groepen dat ze hulp kunnen vragen en krijgen. Voor beide groepen is het goed dat er een band ontstaat om de samenwerking te stimuleren. De leerkrachten van die groepen spreken onderling af op welke momenten en wat voor activiteiten er samen kunnen worden gedaan. Voorbeelden van momenten waar de maatjesgroepen worden ingezet zijn:

- Tijdens feesten
- Tijdens het werken met projecten
- Tutorlezen- en rekenen
- Kunstzinnige vorming
- Sociaal emotionele ontwikkeling

De leerlingen zijn erg blij als ze samenwerken met hun maatjesklas. De jongste groep vindt het erg leuk om nieuwe dingen te leren van de oudere leerlingen. Ze zijn er trots op te laten zien wat ze al kunnen. De oudere leerlingen leren om op een ander niveau iets uit te leggen. Het is goed voor de sociale ontwikkeling van beide groepen.

Coöperatieve werkvormen

In de lessen worden coöperatieve werkvormen ingezet. Dit zijn werkvormen waarbij leerlingen met z'n tweeën of in een groepje van vier tot een oplossing van de gestelde opdracht moeten komen en waarbij elke leerling een evenredige inbreng heeft. De leerlingen kunnen zo op hun eigen niveau inbreng geven in een groepje op een veilige manier. Bij ons op school zetten we coöperatieve werkvormen minstens één keer per dag per groep in. Samen met het team hebben we besloten dat er bij ons op school een opbouw is in het aanbieden van de coöperatieve werkvormen. Op die manier werken de leerlingen met de coöperatieve werkvormen die passen bij het leerjaar. De opbouw ziet er als volgt uit:

Onderbouw

De volgende coöperatieve werkvormen worden aangeboden in groep 1 -2 (geel)

- Binnenkring – buitenkring
- Wandel en wissel uit
- Tafelrondje per tweetal
- In de rij

De volgende coöperatieve werkvormen worden nieuw aangeboden in groep 3 (groen):

- Mix en koppel
- Placemat, drietal of viertal

Middenbouw

De volgende coöperatieve werkvormen worden nieuw aangeboden in groep 4/5 (blauw)

- Zoek de valse
- Praatkaartjes
- Twee vergelijk

Bovenbouw

De volgende coöperatieve werkvormen worden nieuw aangeboden in groep 6 t/m 8 (wit)

- Tweetalcoach
- Commentaar op tournee
- Denken, delen en wissel uit

Een beschrijving van de manier waarop wij werken met coöperatieve werkvormen staat beschreven in de kwaliteitskaart: Coöperatieve werkvormen (zie bijlage 8)

Tutorlezen

Iedere dinsdag- en donderdagochtend wordt er door alle leerlingen van onze school meegedaan met het tutorlezen. De daltonstudenten van het Dalton College begeleiden onze leerlingen tijdens het tutorlezen. De tutores worden bij de start van het schooljaar geïnstrueerd over de rol van een tutor. De afspraken en verwachtingen die worden besproken staan tevens op een instructiekaart die de leerlingen bij de hand hebben wanneer zij tutorlezen. Na ieder leesmoment reflecteren de tutores met de tutees en beschrijven dit kort in een schriftje.

Het team, verbeterbord

Het samenwerken van onze teamleden onderling doen we met behulp van werksessies en onze verbeterborden. Iedere week is er een werksessie op dinsdag of op donderdag. Deze werksessie starten we gezamenlijk met een check-in en delen van successen. Daarna gaan de bouwen uiteen voor een bordsessie waarbij ze het verbeterbord inzetten. Tijdens deze bordsessie bespreken de bouwen de doelen en individuele acties horende bij het thema van die periode. Met deze manier van werken zetten we samen iedere keer een stap in onze ontwikkeling.

Project Dalton, samenwerking met het Dalton College

Eén van de kernwaarde van ons daltononderwijs is samenwerken. Wij vinden het mooi om deze kernwaarde in alle lagen terug te laten komen, daarom zijn wij een samenwerking aangegaan met een dalton middelbare school.

In 2020 is er gestart met deze bijzondere samenwerking met de naam Project Dalton. Op dinsdag- en donderdagochtend werkt een groep van ongeveer 8 leerlingen van het Dalton College bij ons op school. Ze bieden ondersteuning in de groepen of gaan aan de slag met kleine groepjes leerlingen.

Dalton lerend netwerk

In 2020 zijn wij ook een samenwerking gestart met andere daltonbasisscholen, het dalton lerend netwerk. De volgende daltonbasisschool nemen deel aan ons dalton lerend netwerk: 't Prisma, De Helen Parkhurst en Het Egelantier Buiten. In het voorjaar van 2023 hebben alle leerkrachten van ons team een bezoek gebracht aan één van de bovengenoemde scholen.

Daltonkernwaarde: effectiviteit

Het werken aan effectiviteit en doelmatigheid binnen ons onderwijs is veelal terug te vinden in de andere daltonkernwaarden. Deze kernwaarden worden allemaal ingezet om de effectiviteit te verhogen. Het gaat er hierbij om kinderen het werk zelf in handen te geven. We kijken hierbij naar wat werkt voor welke leerling en wat deze leerling nodig heeft. Het is hierbij van belang om heldere doelen te stellen.

De inloop

De deuren van onze school gaan om 8:20 uur open. De ouders van de leerlingen uit de groepen 1 t/m 4 zijn welkom om samen met hun kind de dag op te starten. In principe starten zij op met het werken aan het planbord of de weekplanning. De leerlingen van de groepen 5 t/m 8 gaan zelf naar binnen en starten met het zelfstandig werken aan de weekplanning. De leerlingen kunnen direct aan de slag, ze weten wat er van hen verwacht wordt.

Bord in de klas

Zoals eerder aangegeven werken wij op Waterland met het “bord in de klas”. Een van de instrumenten van Stichting Leerkracht is de “stem van de leerling”. Vanuit deze gedachte is het werken met het bord in de klas ontstaan. Met het werken met het bord in de klas zien we leerlingen die meer eigenaarschap nemen voor het leren en die meer betrokkenheid tonen. Door leerlingen zelf na te laten denken over doelen en acties, hebben ze invloed op wat er gebeurt in de klas en voelen zij zich verantwoordelijk voor de voortgang in de groep. Samen met de check-in en het delen van successen leidt het bord in de klas tot meer eigenaarschap, saamhorigheid en versterkt het het leren.

Wij hebben ervoor gekozen om het bord in de klas te gebruiken om te werken aan de daltonleerlijnen. We hebben de daltonkernwaarden verdeeld over het schooljaar en we werken binnen vaste periodes met de gehele school aan de leerlijn van één kernwaarde. Alle groepen hebben binnen die periode een daltondoel op het bord in de klas staan horende bij de betreffende kernwaarde. De leerkracht houdt hierbij de leerlijn van deze daltonkernwaarde in de gaten.

Bij het stellen van doelen horen acties om tot een resultaat te komen. De leerlingen van de groepen 4 t/m 8 noteren het daltondoel op de weekplanning en bedenken hier een actie bij. Ze stellen zichzelf hierbij de vraag: Wat ga ik deze week doen om verder te komen met ons daltondoel?

Een beschrijving van de manier waarop wij werken met het bord in de klas staat beschreven in de kwaliteitskaart: Bord in de klas (zie bijlage 9)

Kwartierenrooster

Zoals eerder beschreven in het hoofdstuk over zelfstandigheid werken wij met een kwartierenrooster in de groepen 3 t/m 8. Het werken met het kwartierenrooster geeft de leerlingen meer tijdsbesef en inzicht in wat er van hen verwacht wordt op welk moment. Hierdoor kunnen ze effectiever met hun tijd omgaan.

Het helpt onze leerlingen om de taken van de weekplanning beter in te plannen. De verschillende kleuren in het rooster geven de leerlingen meer inzicht in welke tijd zij per dag of week kunnen inplannen voor zelfstandig werken.

In groep 3 betreft het kwartierenrooster een dagrooster, in groep 4 maken we de overgang naar een half weekrooster en vanaf groep 5 werken we met een weekrooster waarbij de leerlingen van groep 7 en 8 dit rooster uitgeprint krijgen zodat ze de instructie hier zelf op kunnen schrijven. In de groepen 3 en 4 wordt de tijd aangegeven met een analoge klok en vanaf groep 5 is dit de digitale tijd.

Jaarbord Stichting Leerkracht

Samen met het team bepalen we aan het einde van het schooljaar aan welke thema's we het volgende schooljaar willen gaan werken door middel van data wat opgehaald is vanuit het afgelopen schooljaar. Denk hierbij aan opbrengsten, reflectiemomenten en het schoolplan. Teamleden verbinden zich aan een thema en zijn verantwoordelijk voor de invulling van dat thema. Samen met het team worden de doelen bepaald bij de start van het thema. Aan het einde van ieder thema reflecteren we met elkaar op de voortgang van de doelen, de samenwerking en bekijken we welke successen we behaald hebben.

Gezamenlijk lesontwerp

Gezamenlijk lesontwerp is één van de instrumenten die hoort bij de werkwijze van Stichting Leerkracht. Stichting Leerkracht geeft hierover het volgende aan: *“Samen nadenken over een goede les draagt bij aan het behalen van je doelen en het verbeteren van je onderwijs. Door dit in wisselende samenstellingen te doen, leer je van en met elkaar”*.

Tijdens de werksessies zijn er per thema meerdere momenten waarbij onze leerkrachten samen aan de slag gaan met een (les)ontwerp.

Daltonkernwaarde: reflectie

Nadenken over je eigen gedrag en eigen werk, is bij ons op school heel belangrijk. Dit gebeurt op verschillende niveaus binnen de school. We reflecteren met zowel onze leerlingen als met collega's onderling om tot verbetering of groei te komen. Wij hebben hier verschillende manieren en momenten voor.

Reflectiemomenten gedurende de dag

Tijdens het werken met onze leerlingen zijn er veel reflectiemomenten. Aan het einde van een les of aan het einde van de dag reflecteren we op ons werken en leren. Deze reflectiemomenten zijn niet altijd gepland maar ontstaan soms ook spontaan omdat ze op dat moment nodig zijn om een leerling of de groep inzicht te geven in de ontwikkeling of groei. Er zijn verschillende aspecten waarop wordt gereflecteerd. Het reflecteren op gedrag, de werkhouding en samenwerken gebeurt gedurende de dag regelmatig in alle groepen. De leerkracht heeft een aantal werkvormen om te reflecteren tot zijn/haar beschikking.

- **Reflectie dobbelsteen:** Iedere groep heeft een reflectiedobbelsteen. Deze dobbelsteen heeft aan alle kanten doorzichtige insteekhoesjes. Hier kunnen reflectievragen in worden gestopt. Deze reflectievragen zijn gemakkelijk te wisselen. De reflectiedobbelsteen kan zowel ingezet worden voor groepsreflectie als voor een individuele reflectie. De reflectievragen zijn te vinden op Sharepoint

- **De reflectiepot:** Iedere groep heeft een reflectiepot met kaartjes met reflectievragen. Deze reflectievragen hebben verschillende kleuren die corresponderen met de daltonkernwaarden. Na het trekken van een kaartje kan de reflectievraag die erop staat gesteld worden en wordt hier een gesprek over gevoerd. De reflectiepot kan ingezet worden voor groepsreflectie en voor een individuele reflectie.

Natuurlijk hebben we ook vaste reflectiemomenten.

Reflectie op het bord in de klas en op de weekplanning

We leren onze leerlingen de reflectietaal aan door op bewuste momenten te reflecteren. Voor het reflecteren met de groep gebruiken we naast hierboven beschreven instrumenten het "bord in de klas". Een beschrijving van het werken met het bord in de klas staat in het hoofdstuk: Daltonkernwaarde effectiviteit.

Meerdere keren per week geven onze leerlingen aan hoe ze zich voelen via de check-in. Daarnaast reflecteren we ook via het vieren van successen.

Het reflecteren via het bord op ons daltondoel doen we één keer per week middels een bordsessie. Hierbij meten we de voortgang van het doel.

We reflecteren aan het einde van de week op de weekplanning. Hierbij reflecteren we op de samenwerking met het maatje. Ook reflecteren we op het uitvoeren van de actie horende bij het daltondoel van het bord.

Portfolio

We werken al een aantal jaren met een portfolio. De leerlingen waren hier nog niet erg eigenaar van. Vanaf schooljaar 2021/2022 hebben we in samenwerking met de werkgroep portfolio een aantal wijzigingen doorgevoerd waardoor de leerlingen meer eigenaar zijn van het portfolio. Ook de veranderingen in het voeren van de oudergesprekken hebben hier een belangrijke bijdrage bij gehad.

In ons portfolio laten de leerlingen hun eigen ontwikkeling zien. We hebben de volgende verdeling gemaakt.

Dit ben ik:

De leerling presenteert zichzelf aan de lezer van het portfolio. Via deze vragen ontdekken de leerlingen wie ze zijn en waar hun interesses liggen. Wij leren de leerling beter kennen door de vragen van dit formulier samen te bespreken. Bij de leerlingen van de groepen 1, 2 en 3 vullen wij de antwoorden, die de leerling geeft, letterlijk in.

Dit deel ik:

Gedurende het schooljaar kiest de leerling werk uit waar hij of zij trots op is en geeft daarbij aan waarom hij of zij voor dit werk gekozen heeft. Vanaf groep 3 reflecteren de leerlingen via verschillende vragen met behulp van onze reflectiedobbelsteen op het trotswerk en het bijbehorende proces.

Dit leer ik:

De leerling kiest per schooljaar zelf diverse onderwerpen uit waarover hij of zij meer zou willen leren. De aanpak hiervan beschrijven we in het "eigen weggetje". Met "het oefenweggetje" beschrijft de leerling (vanaf groep 4) waar het extra mee aan het oefenen is.

Vanaf groep 5 hebben de leerlingen een leerlingdoelenkaart voor rekenen. Op deze kaart houdt de leerling zelf bij in hoeverre hij of zij de doelen voor rekenen beheerst.

De Daltonkernwaarden staan het gehele schooljaar centraal binnen ons onderwijs. Vanaf groep 2 vullen de leerlingen twee keer per jaar een reflectieformulier in over de daltonkernwaarden.

Dit kan ik:

Twee keer per jaar (maart en juni) maakt de leerkracht een rapport voor iedere leerling. Hier is tevens het groeiformulier van Leerling in Beeld te vinden.

Portfoliogesprekken

In ieder schooljaar worden er twee oudergesprekken gevoerd. Wij noemen deze gesprekken "portfoliogesprekken", omdat de inhoud van het portfolio de leidraad van het gesprek is. Vanaf groep 5 voeren de leerlingen deze portfoliogesprekken. De leerling vertelt in het gesprek wat hij/zij de afgelopen periode geleerd heeft. Vanaf schooljaar 2023/2024 zullen de leerlingen van groep 4 ook aanwezig zijn bij het portfoliogesprek. Zij zullen waar mogelijk zelf aan de ouders vertellen over de inhoud van hun portfolio.

Een beschrijving van de manier waarop wij werken met het portfolio en de bijbehorende gesprekken staat beschreven in de kwaliteitskaart: portfolio (zie bijlage 10)

De trotsmuur

Om leerlingen te stimuleren te reflecteren op hun eigen werk en hun ontwikkeling hebben we in iedere groep een trotsmuur. De leerlingen hangen gedurende het schooljaar hier werk op waar ze trots op zijn. Op deze manier maken we de ontwikkeling waar de leerlingen trots op zijn ook duidelijk zichtbaar in de klas en de school. Het trotswerk waar ze het meest trots op zijn komt drie keer per jaar in het portfolio en presenteren ze aan hun ouders.

Kwink van de week

Wij werken met de SEO-methode 'Kwink'. Bij deze methode hoort de "Kwink van de week". Op een poster hangt duidelijk zichtbaar in ieder lokaal welke gedragsverwachting op dat moment centraal staat. De leerkracht reflecteert regelmatig met individuele leerlingen of met de groep gezamenlijk op de 'Kwink van de week'.

Lesbezoek en feedback

Lesbezoek en feedback is één van de instrumenten die hoort bij de werkwijze van Stichting Leerkracht. Stichting Leerkracht geeft hierover het volgende aan: *"Met lesbezoek en feedback, observeer je een deel van les bij een collega en bespreek je daarna na wat het effect was op de leerling. Hierdoor inspireer je elkaar en leer je van elkaar. Tevens kan het leiden tot betere afstemming tussen collega's ten aanzien van het lesaanbod."*

Vanuit de daltongedachte van samenwerkend leren en reflecteren past dit instrument van Stichting Leerkracht prachtig bij ons daltononderwijs. Wij zetten lesbezoek en feedback in bij ieder thema wat we in het schooljaar behandelen. Onze leerkrachten gaan dus 3 keer per jaar bij elkaar op bezoek en geven elkaar feedback.

Bijlagen 1 t/m 10:

Indien u interesse heeft in de inhoud van onze kwaliteitskaarten, zijn deze ter inzage bij ons op school op te vragen.